

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR-4100-05-01/2012
P/12/112

Warszawa, 13 kwietnia 2012 r.

Pan
Leszek Świętochowski
Prezes Agencji
Nieruchomości Rolnych

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli, przeprowadziła w Agencji Nieruchomości Rolnych, zwanej dalej „Agencją”, kontrolę w zakresie wykonania planów finansowych w 2011 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 3 kwietnia 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezesowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

1. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planów finansowych Agencji Nieruchomości Rolnych i Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa w 2011 r.

W planach finansowych Agencji oraz Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa zwanego dalej „Zasobem WRSP” na 2011 r., określonych w ustawie budżetowej na rok 2011 z dnia 20 stycznia 2011 r.² oraz w planach po zmianach, przychody ogółem ustalono w wysokości odpowiednio: 155.300 tys. zł i 3.188.900 tys. zł, a koszty ogółem w wysokości 160.300 tys. zł i 2.561.030 tys. zł.

Zrealizowane w 2011 r. przychody Agencji wyniosły 152.644,1 tys. zł i były niższe o 2.655,9 tys. zł (o 1,7%) od zaplanowanych. Niepełna realizacja przychodów wynikała przede wszystkim z uzyskania niższych od planowanych przychodów z tytułu najmu oraz ze sprzedaży mienia własnego Agencji. Przekazane z Zasobu WRSP środki na koszty funkcjonowania Agencji wyniosły 145.300,0 tys. zł. Wysokość przekazanej kwoty była zgodna z zaplanowaną w ustawie budżetowej. Przychody Agencji w 2011 r. były wyższe o 4.959,3 tys. zł (o 3,4%) od zrealizowanych w 2010 r.

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

² Dz. U. Nr 29, poz. 150.

Zrealizowane w 2011 r. przychody Zasobu WRSP wyniosły 3.611.298,8 tys. zł (w tym przychody ze sprzedaży mienia Zasobu wyniosły 2.452.975,6 tys. zł) i były wyższe o 422.398,8 tys. zł (o 13,2%) od planowanych. Powodem przekroczenia planu przychodów było m.in. uzyskanie wyższych od zaplanowanych przychodów z tytułu odpłatnego korzystania z mienia Zasobu WRSP o 74.816,4 tys. zł (o 17,2%) i przychodów finansowych o 398.027,1 tys. zł (o 260,7%)³. Zrealizowane w 2011 r. przychody Zasobu WRSP były wyższe o 30%, tj. o 832.527,7 tys. zł, od wykonania w 2010 r.

Na koniec 2011 r. łączny stan należności: Agencji i Zasobu WRSP wyniósł 2.845.612,0 tys. zł i w porównaniu do stanu należności na koniec 2010 r. był wyższy o 724.357,2 tys. zł (o 34,1%) i wynikał ze wzrostu należności Zasobu WRSP o 32,1%⁴. W porównaniu do planu, poziom należności Agencji był niższy o 990,0 tys. zł, tj. o 17,7%, a poziom należności Zasobu WRSP był wyższy o 1.139.002,0 tys. zł, tj. o 66,9%. Wzrost należności Zasobu WRSP wynikał przede wszystkim z przeszacowania należności z tytułu rozdysponowania mienia Zasobu WRSP wyrażonej w mierniku naturalnym w związku ze wzrostem ogłoszonej przez GUS średniej krajowej ceny skupu pszenicy z 67,89 zł/dt w II półroczu 2010 r. do 76,35 zł/dt w II półroczu 2011 r.

W 2011 r. wskaźnik spłacalności należności bieżących, z tytułu czynszu dzierżawnego, sprzedaży nieruchomości oraz ruchomych środków trwałych i majątku obrotowego wyniósł ogółem 96,3% i w porównaniu z 2010 r. był niższy o 1,3 p.p.

Zaległe należności na koniec 2011 r. wyniosły 1.295.526,0 tys. zł i w porównaniu do 2010 r. wzrosły o 7,9%. W większości należności te dotyczyły niespłaconych kwot z tytułu umów dzierżawy i sprzedaży mienia oraz sprzedaży ruchomych środków trwałych i majątku obrotowego (1.046.063 tys. zł), a także z tytułu bezumownego użytkowania nieruchomości (83.208 tys. zł) Zdaniem NIK, na zwiększenie stanu zaległych należności, poza zmianami wycen należności, miał wpływ także spadek wskaźnika spłacalności należności z tytułu dzierżawy i sprzedaży mienia z 8,4% do 6,3%.

W 2011 r. Agencja umorzyła należności Zasobu WRSP w łącznej kwocie 9.925 tys. zł, tj. o 2,9% większej niż 2010 r., w tym z tytułu dzierżawy i sprzedaży mienia Zasobu WRSP 9.566 tys. zł⁵, bezumownego użytkowania – 234 tys. zł oraz z tytułu użytkowania wieczystego – 125 tys. zł. Umorzeń dokonano zgodnie rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawie szczegółowych przesłanek odroczenia, rozłożenia na raty lub umorzenia należności Agencji Nieruchomości Rolnych oraz trybu postępowania w tych sprawach⁶. Największą kwotę 3.565,0 tys. zł umorzenia dokonano wobec 3 podmiotów. Ponadto Agencja odroczyła spłaty należności w łącznej wysokości 27.923 tys. zł oraz rozłożyła na raty spłatę 5.973 tys. zł.

Koszty poniesione przez Agencję w 2011 r. wyniosły 149.573,6 tys. zł i były niższe o 10.726,4 tys. zł (o 6,7%) od planu oraz wyższe o 4,7% od wykonania w 2010 r. Przyczyną niepełnej realizacji planowanych kosztów były m.in. niższe koszty usług obcych (o 6.148,9 tys. zł), koszty remontów (o 761,3 tys. zł) oraz koszty materiałów i energii (o 1.222,8 tys. zł).

³ Na wyższe od zakładanych przychody finansowe wpływ miały zarówno przychody z tytułu odsetek, dywidend, jak i pozostałe przychody finansowe głównie z tytułu przeszacowania należności ze sprzedaży mienia Zasobu do aktualnej wartości wyrażonej w mierniku naturalnych.

⁴ Na koniec roku 2010 należności Zasobu WRSP wyniosły 2.116.457,0 tys. zł, a na koniec 2011 r. – 2.841.002,0 tys. zł.

⁵ W tym umorzenia należności bieżących wyniosły 2.721 tys. zł (wzrost w porównaniu z 2010 r. o 2.083 tys. zł, tj. o 326,5%) i zaległych 6.845 tys. zł (wzrost w porównaniu z 2010 r. o 1.803 tys. zł, tj. o 35,8%).

⁶ Dz. U. Nr 210, poz. 1619 ze zm.

Poniesione w 2011 r. koszty ogółem Zasobu WRSP wyniosły 2.859.678,7 tys. zł i były wyższe o 298.648,7 tys. zł (o 11,7%) od planowanych oraz o 18,0% wyższe niż wykonane w 2010 r. Wynikało to ze wzrostu o 131.371,4 tys. zł (o 8,2%) kosztów z tytułu nadwyżki wpływów nad wydatkami wynoszącej 1.724.971,4 tys. zł, przekazanej do budżetu państwa. Koszty zasilenia Funduszu Rekompensacyjnego wyniosły 120.035,5 tys. zł i były wyższe o 16.385,5 tys. zł (o 15,5%) niż planowano.

Stan zobowiązań Agencji i Zasobu WRSP na koniec 2011 r. wyniósł łącznie 430.994 tys. zł i był niższy o 912.924 tys. zł (o 67,9%) w porównaniu do 2010 r. Znaczne obniżenie zobowiązań na koniec 2011 r. w porównaniu ze stanem na koniec 2010 r. dotyczyło przede wszystkim zobowiązań wobec budżetu państwa oraz Funduszu Rekompensacyjnego i wynikało z wprowadzonego ustawą z dnia 26 listopada 2010 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej⁷ obowiązku przekazywania przez Agencję do budżetu państwa, począwszy od 2011 r., kwoty stanowiącej różnicę między środkami uzyskanymi z gospodarowania mieniem Zasobu, a środkami wydatkowanymi na realizację jej ustawowych zadań, w formie zaliczek kwartalnych⁸.

Ponadto, na zmniejszenie zobowiązań Agencji wpłynęła zmiana sposobu ich naliczania⁹ stosownie do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Agencji Nieruchomości Rolnych oraz gospodarki finansowej Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa¹⁰.

W 2011 r. Agencja nie udzielała pożyczek, poręczeń i gwarancji kredytowych obciążających mienie Zasobu WRSP. Na koniec grudnia 2011 r. czynnymi poręczeniami i gwarancjami, objęte były 2 podmioty na łączną kwotę 345,1 tys. zł. Nie przekroczono planowanego limitu poręczeń i gwarancji w wysokości 10.000 tys. zł. Należności z tytułu zrealizowanych poręczeń i gwarancji kredytowych na koniec 2011 r. wynosiły 1.083,8 tys. zł (należność główna – 472,8 tys. zł i odsetki – 611,0 tys. zł) i są dochodzone przez Agencję w postępowaniach egzekucyjnych. W 2011 r. z tego tytułu Agencja odzyskała wierzytelności w kwocie 1,8 tys. zł.

Należności na koniec 2011 r. z tytułu kwot głównych udzielonych pożyczek wyniosły 3.038,8 tys. zł i były o 41,8% niższe niż na koniec 2010 r. Należności te dochodzone są w postępowaniach egzekucyjnych.

Stan własnych środków pieniężnych w kasie i na rachunkach bankowych Agencji na dzień 31 grudnia 2011 r. wyniósł 113.689,7 tys. zł i był wyższy o 1.817 tys. zł (o 1,6%) w porównaniu do stanu środków na dzień 31 grudnia 2010 r. Stan własnych środków pieniężnych w kasie i na rachunkach bankowych Zasobu WRSP wyniósł 300.816,7 tys. zł i był niższy o 73,7% w porównaniu do stanu środków na koniec 2010 r. Spowodowane to było przekazywaniem, od początku 2011 r., w formie zaliczek kwartalnych kwot stanowiących różnicę między środkami uzyskanymi z gospodarowania mieniem Zasobu, a środkami wydatkowanymi na realizację jej

⁷ Dz. U. Nr 238, poz. 1578 ze zm.

⁸ Kwota zobowiązań z tytułu podatków i opłat obejmuje zobowiązania krótkoterminowe z tytułu rocznego zobowiązania wobec budżetu państwa za 2011 r. z tytułu art. 20 ust. 5a ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa w kwocie 224.971,4 tys. zł. Kwota zobowiązań krótkoterminowych z tytułu podatków i opłat na dzień 31.12.2010 r. zawierała kwotę zobowiązania wobec budżetu państwa za 2010 r. w wysokości 1.023.101,4 tys. zł.

⁹ Roczne zobowiązanie Agencji za 2011 r. z tytułu wpłat na zasilenie Funduszu Rekompensacyjnego, jest obliczane jako iloczyn 10% powierzchni gruntów sprzedanych w przetargach w danym roku obrotowym i średniej ceny sprzedaży jednego hektara gruntu Zasobu WRSP z jego częściami składowymi, uzyskanej w przetargach w danym roku obrotowym. Podczas gdy, zobowiązanie wobec Funduszu Rekompensacyjnego za rok 2010 obliczane było, zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem, jako iloczyn 70% powierzchni gruntów sprzedanych w przetargach i uzyskanej w przetargach średniej ceny sprzedaży jednego hektara gruntu Zasobu WRSP z jego częściami składowymi. Na koniec 2011 r. kwota zobowiązania wobec Funduszu rekompensacyjnego ustalona została w wysokości 90.035,5 tys. zł, natomiast na koniec 2010 r. w kwocie 234.586,3 tys. zł (kwoty te obejmują kwotę zobowiązania za czwarty kwartał, płatną do 30 czerwca roku następnego oraz kwotę wynikającą z rozliczenia zobowiązania rocznego wobec Funduszu Rekompensacyjnego).

¹⁰ Dz. U. Nr 250, poz. 1685.

ustawowych zadań. Stan środków pieniężnych Zasobu na dzień 31 grudnia 2010 r. uwzględniał kwotę nadwyżki za 2010 r. w wysokości 1.023.101,4 tys. zł.

W 2011 r. przeciętne zatrudnienie w Agencji (w przeliczeniu na pełne etaty) wyniosło 1.016 etatów (wzrost o 8,0 % w porównaniu do 2010 r.) i nie przekraczało zaplanowanej wielkości (1.060 etatów). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie przypadające na etat wyniosło 7.650 zł i było o 6,0% niższe w porównaniu do 2010 r. Koszty wynagrodzeń ogółem zostały zrealizowane w kwocie 93.273 tys. zł, tj. w 94,7% i były wyższe o 1,5% od wynagrodzeń ogółem w 2010 r. Przeciętne wynagrodzenie osób kierujących ANR w 2011 r. było zgodne z uregulowaniami zawartymi w art. 8 pkt 5 lit. a ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi¹¹. Zatrudnienie w jednostkach gospodarczych Zasobu (jgZ) w 2011 r. wyniosło 1.179 etatów (było niższe o 10,5%, w porównaniu do stanu na koniec 2010 r.) i nie przekroczyło planowanego zatrudnienia w jgZ (1.230 etatów). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w jgZ na 1 etat w 2011 r. wyniosło 4.432 zł i było wyższe o 4,2% w porównaniu do 2010 r. (4.253 zł).

W 2011 r. na działania informacyjno-promocyjne, m.in. na rzecz zwiększenia sprzedaży nieruchomości będących w Zasobie WRSP, Agencja poniosła koszty ogółem w kwocie 5.980,7 tys. zł. W porównaniu z 2010 r. były one większe o 24,5%, tj. o 1.178,0 tys. zł. Największy udział w tej grupie stanowiły koszty dotyczące rozdysponowania mienia Zasobu (wykazy, ogłoszenia i informacje o przetargach) – 59,1% (3.535,8 tys. zł), koszty działań informacyjnych (prowadzonych w prasie, radiu, telewizji, internecie) – 11,0% (658,0 tys. zł) oraz działań promocyjnych dotyczących rozdysponowania mienia Zasobu oraz prezentacji wizerunku Agencji – 29,9% (1.786,9 tys. zł).

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w Regulaminie Organizacyjnym Biura Prezesa Agencji¹² nie określono komórki organizacyjnej odpowiadającej za planowanie, koordynowanie, realizację i ocenę skuteczności działań promocyjnych Agencji. Oddziały Terenowe Agencji, pomimo że konsultowały wybrane działania promocyjne z Biurem Prezesa, nie informowały Biura Prezesa o ich efektach i kosztach. Ponadto, nie został opracowany plan działań promocyjnych na 2011 r.

2. Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie skuteczność funkcjonowania procedur kontroli zarządczej oraz zgodność i wiarygodność ksiąg rachunkowych.

Badanie przez biegłego rewidenta¹³ rocznego sprawozdania finansowego Agencji za 2010 r. oraz rocznego sprawozdania z gospodarowania mieniem Zasobu WRSP w 2010 r., nie wykazało uchybień w sposobie prowadzenia ksiąg rachunkowych, które zostały uznane za prowadzone rzetelnie, bezbłędnie, sprawdzalnie i w sposób ciągły.

Najwyższa Izba Kontroli nie wnosi uwag do przeprowadzenia i rozliczenia inwentaryzacji w 2011 r.

3. Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez Agencji kwartalne sprawozdania w zakresie operacji finansowych za 2011 r.: Rb–N o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych i Rb–Z o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji.

¹¹ Dz. U. Nr 26, poz. 306 ze zm.

¹² Zarządzenie nr 05/10 Prezesa Agencji Nieruchomości Rolnych z dnia 9 marca 2010 r. o zmianie Zarządzenia nr 20/09 w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Biura Prezesa Agencji Nieruchomości Rolnych oraz w sprawie wprowadzenia jednolitego tekstu Regulaminu Organizacyjnego Biura Prezesa Agencji Nieruchomości Rolnych.

¹³ Stosownie do art. 20d ust. 3 ustawy z 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1700 ze zm.)

Sporządzone przez Agencję kwartalne sprawozdania Rb–N i Rb–Z, według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r., odzwierciedlają prawdziwy i rzetelny stan należności i zobowiązań na koniec 2011 r. Sprawozdania były przesłane do GUS w terminach określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych¹⁴.

4. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie nadzór nad wykonywaniem zadań Agencji, sprawowany przez kontrolę wewnętrzną oraz audyt wewnętrzny w 2011 r.

Nadzór nad wykonywaniem zadań Agencji sprawowany był przez wyznaczone do tego celu komórki organizacyjne kontroli wewnętrznej oraz audytu wewnętrznego. Komórki te działały zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa Agencji procedurami oraz okresowymi planami kontroli. Wyniki działań ww. komórek były wykorzystane przez kierownictwo Agencji.

Zespół Kontroli Wewnętrznej przeprowadził w 2011 r. łącznie 37 kontroli, w tym 30 kontroli planowych i 7 kontroli doraźnych. Tematy kontroli planowych dotyczyły m.in.: prawidłowości udzielania, przez oddziały terenowe Agencji bezzwrotnej pomocy finansowej; stanu rozpatrywania wniosków dzierżawców nieruchomości Zasobu WRSP, w sprawie nabywania dzierżawionych nieruchomości w trybie pierwszeństwa w nabyciu; stanu zatrudnienia w jednostkach gospodarczych Zasobu; stanu rozpatrywania wniosków byłych właścicieli i ich spadkobierców w sprawie sprzedaży nieruchomości w ramach pierwszeństwa w nabyciu oraz realizacji zalecenia Prezesa Agencji dotyczącego zintensyfikowania działań zmierzających do trwałego rozdysponowania pozostających w Zasobie lokali mieszkalnych.

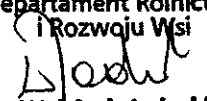
Przeprowadzono również postępowania wyjaśniające w zakresie 237 skarg, wniosków i pism, które wpłynęły do Biura Prezesa Agencji w 2011 r.

Zespół Audytu Wewnętrznego zrealizował 4 zaplanowane zadania, które dotyczyły: kosztów i wydatków związanych z gospodarowaniem mieniem Zasobu WRSP, postępowania w sytuacjach korupcyjnych i zadaniach wrażliwych, sprawozdań F–01 oraz kosztów funkcjonowania i wydatków majątkowych Agencji. Kierownictwo Agencji podjęło działania w celu realizacji wniosków wynikających z ustaleń poszczególnych zadań audytowych.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Prezesa o przedstawienie, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego informacji o sposobie wykorzystania uwag.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje panu Prezesowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen i uwag zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji Najwyższej Izby Kontroli.

RADCA PREZESA NIK
p.o. DYREKTORA
Departament Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Wojciech Jadacki

